

מחרישה, ושמעתי בשם הר"ן דלכך ניתן אריכות ימים לדורות הראשונים לפי שהיו צריכים לטרוח הרבה זמן על כל דבר,

11. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיח עמוד א

אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם וקוץ ודדר תצמיח לך, זלגו עיניו דמעות, אמר לפניו: רבונו של עולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד? כיון שאמר לו בזעת אפרך תאכל לחם - נתקררה דעתו. אמר רבי שמעון בן לקיש: אשרינו אם עמדנו בראשונה

12. מהרש"א א'חזושי אגודתו מסכת פסחים דף קיח עמוד א

ור"ל דכל זאת לא שוה לו שא"ל בזעת אפרך גו' ואשרינו יותר אם עמדנו בראשונה כמו קודם החטא שהיתה פרנסתן מצויה בלא טורח כלל

תכונתם של יעקב ועשו

13. בראשית *פרשת תולדות (פרק כה פסוק כה . כו

(כה) וַיֵּצֵא הָרֹאשׁוֹן אֲדָמוֹן כָּלֹּ פְּאֶדְרֵת שְׁעָר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֶשָׂו: (כו) וְאַחֲרָיָה כֵּן יֵצֵא אֲחִיו וַיְדוּ אֶחְזֵת בְּעֶקֶב עֶשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלִדְתוֹ אֹתָם: רש"י

ויקראו שמו עשו - הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה:

14. הכתב והקבלה בראשית *פרשת תולדות (פרק כה פסוק כו

לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כמ"ש רש"י שזה יורה על מדרגה שפלה שבו. כי הברואים שלמטה ממדרגת אדם, הם בהולדם שלמים בצורתם כמו שהם בזקנותם כי שור בן יומו נקרא שור ואין כן האדם בחיר הבריא, שהוא בתחילה עולל ויונק בל ידע מה. עד יגדל ויעמול וילמוד, כי מצד נשמת חיים שבו יש לו הבחירה לטוב ולהפכו, ואם יזכה ידמה באחריתו לבר אלהין ועוד יותר

15. רש"י בראשית *פרשת תולדות (פרק כה פסוק כו

ויקרא שמו יעקב - דבר אחר אביו קרא לו יעקב על שם אחיזת העקב:

16. רבינו בחיי בראשית *פרשת וישלח (פרק לב פסוק ל

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך. דע כי שם "יעקב" מורה על שפלות, מלשון: "יידו אוחזת בעקב עשו", כי העקב שפל מכל המקומות שבגוף, ושם "ישראל" מורה על שררה ומעלה, וע"כ אמר: ראוי אתה להקרא בשם שיוורה על הקדימה ועל המעלה, לא שתקרא בשם המורה על השפלות והאחור, ובאר הטעם: "כי שרית עם אקיים ועם אנשים", באר כי מדרגת נפשו השכלית עלתה במדרגת השכלים הנפרדים בידיעת המושכלות ואף על פי שהנפש שלו משותפת בחומר

17. בראשית *פרשת תולדות (פרק כה פסוק כו

(כז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֶשָׂו אִישׁ יָדָע צִיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהֳלִים: רש"י

איש שדה - כמשמעו אדם בטל וצודה בקשתו חיות ועופות:

18. רש"י בראשית *פרשת תולדות (פרק כה פסוק כו

יושב אהלים - רועה צאן אביו, כמו שפירשתי אצל יושב אהל ומקנה:

19. בראשית *פרשת תולדות (פרק כה פסוק לד

(לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֶשָׂו לָחֶם וְנָזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיָּשֶׁת וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיִּבֶז עֶשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה: חזקוני

ויבז עשו את הבכרה עד שלא נבחר אהרן לכהונה היתה העבודה בבכורות אמר אותו רשע מה אני מלכלך ידי בקרבנות

20. רמב"ם בראשית *פרשת תולדות (פרק כה פסוק לד

ואמר ויאכל וישת ויקם וילך ויבז - כי אחר שאכל ושתה חזר השדה אל צידו, וזו סיבת בזוי הבכורה, כי אין חפץ בכסילים רק שיאכלו וישתו ויעשו חפצם בעתם, ולא יחוושו ליום מחר:

פרשת תולדות - ברכת יעקב וקללת עשו

יצחק אבינו ואוכל...

1. בראשית *פרשת תולדות (פרק כה פסוק כח

וַיֵּאָהֶב יִצְחָק אֶת עֶשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו וַרְבֵּקָה אֶהְיֶה אֶת יַעֲקֹב: תרגום אונקלוס

(כח) ורחים יצחק ית עשו ארי מצידה הוה אוכל ...

2. העמק דבר בראשית *פרשת תולדות (פרק כה פסוק כח

כי ציד בפיו. ביאר הכתוב שלא היו יצחק ורבקה מחולקים בדעות, ושניהם ידעו דעיקר הזרע אשר עליו נאמר כי ביצחק יקרא לך זרע, ביצחק ולא כל יצחק, הוא יעקב יושב אהל אברהם בתורה, ורק אהבה החוזרת היה ליצחק את עשו דמשמש ליה כעבדא ונהנה בשימוש מאד, משא"כ יעקב היה יושב אהל ולא שימש הרבה

3. בראשית *פרשת תולדות (פרק כו פסוק א . ד

וַיְהִי כִּי צָקַן יִצְחָק וַתְּכַהֵן עֵינָיו מֵרֹאשׁ וַיִּקְרָא אֶת עֶשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנִי: (ב) וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זָקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי: (ג) וְעַתָּה שָׂא נָא כְּלִיךְ תְּלִיךְ וְקִשְׁתְּךָ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצֹדֶה לִי צִידָה צִיד: (ד) וְעֲשֵׂה לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְיֶה וְהִבֵּיָאָה לִי וְאֶכְלָה בְּעֶבֶר תִּבְרָכְךָ נַפְשִׁי בְטָרִם אֲמוֹת:

4. אילת השחר בראשית *פרשת תולדות (פרק כו פסוק ד

(ד) ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי. צ"ב וכי ליצחק היו מאכלים שאבה (ומ"מ בודאי הצדיקים נהנים ממה שאוכלים דאל"כ איך הם מברכים ברכת הנהנין), ומה שיצחק ביקש ממנו דבר זה י"ל לפי שהמברך צריך להרגיש קירוב הדעת עם המתברך, וע"י זה שמהנהו ומקבל ממנו הנאה יש לו קירוב הדעת ושייכות עמו

5. רד"ק בראשית *פרשת תולדות (פרק כו פסוק ד

(ד) ועשה לי מטעמים - לא היה שואל הציד לחסרון שהיה לו ממאכל, כי עשיר גדול היה ומקנה רב היה לו, אלא שהזקנים נפשם קצה בהם ומתאווים המאכלים ומבקשים דבר חדש מוטעם במאכלם, ובשר הציד הוא מאכל חדש שאינו מזדמן תמיד כבשר הצאן והבקר והעופות והגדלים בבית...

6. בראשית *פרשת תולדות (פרק כו פסוק ו . ט

(ו) וַרְבֵּקָה אֶמְרָה אֶל יַעֲקֹב בְּנֵה לֵאמֹר הִנֵּה שְׁמַעְתִּי אֶת אֲבִיךָ מִדְּבַר אֶל עֶשָׂו אֲחִיךָ לֵאמֹר: ... (ח) וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקִלִּי לֵאשֶׁר אֲנִי מִצֹּה אֹתָהּ: (ט) לָךְ נָא אֶל הַצֹּאן וְקַח לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדִי עֲזִים טָבִים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מִטְעָמִים לֵאבִיךָ כַּאֲשֶׁר אֶהְיֶה: רש"י

שני גדי עזים - וכי שני גדי עזים היה מאכלו של יצחק, אלא האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים.

7. חזקוני בראשית *פרשת תולדות (פרק כו פסוק י

(י) והבאת לאבירך ואכל כדי שיברכך בלב טוב שאין שכינה שורה אלא בלב טוב ומתוך שמחה.

8. בראשית *פרשת חיי שרה (פרק כד פסוק סג

(סג) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֶה לְפָנוֹת עָרֵב וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה גְמָלִים בָּאִים: רש"י

(סג) לשוח - לשון תפלה, כמו (תהלים קב א) ישפוך שיחו:

חטא אדם הראשון סביב אוכל...

9. בראשית *פרשת בראשית (פרק ג פסוק ו

(ו) וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תִתְּנָהּ הוּא לְעֵינֶיהָ וַתִּתֵּן הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל וַתֹּקַח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתֵּתֵן גַּם לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכַל (יט) בְּזַעַת אֲפִיךָ תֹאכַל לָחֶם עַד שׁוֹבֵךְ אֶל הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לָקַחְתָּ כִּי עֹפֶר אֶתָּה וְאֶל עֹפֶר תֵּשׁוּב:

10. אילת השחר בראשית *פרשת בראשית (פרק ג פסוק יט

(יט) בזעת אפריך תאכל לחם וגו'. הנה אדה"ר הי' צריך לחרוש ולזרוע ולעשות את כל המלאכות בידי, ואף על פי שהי' חכם גדול לא תיקן

ותמיד צד ציד לאביו להאכילו את אשר אהב אביו. ובשביל דבר טוב זה הי' לו מעט אהבה גם לבנו הגדול. כי למד מאביו אע"ה לרחם גם על הרשעים ולדרוש טובתם. ולכן בשביל מדה טובה זו ביקש לברכו ולתת לו את אשר אהב להתענג בהם בעוה"ז: תאוה - מטל השמים וגו', וגאווה - הוי גביר לאחיו. ויעקב בנו הקטן האהוב אצלו יותר, ידע יצחק כי ללא כלום זאת בעיניו ואהבת תענוג לימוד החכמה באין ערך ערב לו יותר. וגם כבוד גביר יהי' לאחיו עליו, ג"כ זה נהנה וזה לא חסר. ורצה לילך ממש בדרכי השי"ת לתת לרשע מאווי נפשו שיתענג בהבליו בעבור הטוב שמצא בו. ואהב אותו כערך הטוב שמצא בו. ולכן תמצא כי כשברך את עשיו הי' מבקש ממנו שיביא לו ציד בפיו למען תקשר נפשו בו לברכו. כמוש"כ ברמב"ן. אבל כשברך את יעקב בלכתו פדנה ארם ברכו בלא הכנה. והיינו כי אליו היתה אהבתו עצומה, ונפשו קשורה בנפשו בלא הכנת ציד בפיו. משא"כ לעשיו. והבן זאת.

ברכת יצחק לעשו גם היא ברכה ליעקב

29. בראשית *פרשת תולדות* פרק כז פסוק לח. מ.
(לז) וַיֵּן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו הֵן גְּבִיר שְׁמִתִּי לָךְ וְאֵת כָּל אֲחִיו נָתַתִּי לוֹ לְעֹבְדִים וְדָגַן וְתִירָשׁ סִמְכִיתִי וְלָכֶה אִפְּסֹא מֶה אַעֲשֶׂה בְּנִי: (לח) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל אָבִיו הִבְרַכְתָּ אֹתִי הוּא לָךְ אֲבִי בְּרַכְנִי גַם אֲנִי אֲבִי וַיֵּשֶׁא עֵשָׂו קִלּוֹ וַיִּבֶרֶךְ: (לט) וַיֵּן יִצְחָק אֲבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמֵנִי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבָךְ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מִעַל: (מ) וְעַל חֶרְבֶּךָ תַּחֲיֶה וְאֵת אֲחִיךָ תַּעֲבֹד וְהָיָה כְּאִשְׁרֵךָ תִּרְדּוּ וּפְרֻקָתְךָ עָלָיו מִעַל צִוְּאָרְךָ:

30. דעת זקנים מבעלי התוספות בראשית *פרשת תולדות* פרק כז פסוק כח
גבי עשו כתיב הנה משמני הארץ יהיה מושבך בין ראוי בין אינו ראוי וכן מצינו בתפלת שלמה ע"ה גבי ישראל אמר ועשית לאיש דרכיו לפי שלא יקרא תגר וגבי נכרי ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי וגו' שאם לא כן יקרא תגר ויטיח דברים כלפי מעלה.

31. תלמוד בבלי מסכת יומא דף עה עמוד א
תניא, אמר רבי יוסי: בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם, מקניט את חבירו - יורד עמו לחייו. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, קלל את הנחש - עולה לגג מזונותיו עמו, יורד למטה - מזונותיו עמו. קלל את כנען - אוכל מה שרבו אוכל, ושותה מה שרבו שותה.

32. שם משמאל שמות פרשת שמות שנה תרעו
והרה"ק מהר"י זצלה"ה מווארקא דקדק דא"כ מה קללה היא זו, ופירש דהקללה היא כי כל הנבראים יש להם חיבור בהשי"ת באמצעות המזונות, כמ"ש (תהלים ק"ד) הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם, והוא שמשפיע להם תמיד, אבל להנחש ניתנו מזונותיו בכל מקום שהוא, כי העפר מוכן הוא, כדי שלא יהי' לו עוד חיבור, והקללה היא סילוק החיבור וכך היא מהותו לעולם כמ"ש (ישעיה' ס"ה) ונחש עפר לחמו, עכ"ד

33. רש"י בראשית *פרשת תולדות* פרק כז פסוק לו
(לז) הן גביר - ברכה זו שביעית היא והוא עושה אותה ראשונה, אלא אמר לו מה תועלת לך בברכה, אם תקנה נכסים שלו הם, שהרי גביר שמתיו לך ומה שקנה עבד קנה רבו:
(מ) והיה כאשר תרד - לשון צער, כמו (תהלים נה ג) אריר בשיחי, כלומר כשיעברו ישראל את התורה, ויהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שנטל, ופרקת עלו וגו':

34. רש"י בראשית *פרשת תולדות* פרק כז פסוק לו
(לט) משמני הארץ וגו' - זו איטליאה של יון:

35. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ו עמוד ב
אמר עולא: איטליא של יון (כך גדול שגדל בשביל עון מנשה, שבשעה שהכניס צלם בהיכל ירד גבריאל ונעץ קנה בים, וגדל עליו חלקה גדולה ונבנה לשם איטליא של יון) זה כרך גדול של רומי.

21. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נט עמוד ב

משנה... רשב"ג אומר: אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה - יוציא ויתן כתובה, שהבטלה מביאה לידי שיעמום (שגעון).

22. מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק יא

רבי יהודה בן בתירא אומר [אדם] שאין לו מלאכה לעשות מה יעשה אם יש לו חצר חרבה או שדה חרבה ילך ויתעסק בה שנאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך (שם כ' ט') ומה תלמוד לומר ועשית כל מלאכתך להביא את מי שיש לו חצרות או שדות חרבות ילך ויתעסק בהן: רבי יוסי אומר אין אדם מת אלא מתוך הבטלה

כוונת יעקב בברכות

23. בראשית *פרשת תולדות* פרק כז פסוק כח. כט

(כח) וַיֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמֵנִי הָאָרֶץ וְיִבְרַךְ דָּגַן וְתִירָשׁ: (כט) וַיַּעֲבֹד עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים הָיָה גְבִיר לְאֲחִיךָ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ אֲרֻרִיךָ אֲרוּרִיךָ וּמְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ: ספורנו

הוא גביר לאחיו. כי חשב שיהיה טוב ליעקב שתספיק לו נחלת א"י ושיחיה בה עם איזה שעבוד כדי שלא יטרוד נפשו מאוד בענייני גשמיים והבלי הנפסדים כמו שקרה לזרעו אחר כך כאמרו מתאב אני את גאון יעקב (עמוס ו, ח) ושיהיה טוב לו שיהיה משועבד תחת אחיו כאמרם ז"ל אי בטולך אי בטולא דבר עשו (גיטין יז א) ומפני שידע שא"י היתה ראויה ליעקב בלבד לכן בזאת הברכה שחשב לברך את עשו לא הזכיר ברכת אברהם ולא ארץ ישראל כמו שהזכיר ליעקב כשהכירו וברכו:

24. בראשית *פרשת תולדות* פרק כח פסוק ד. ד

וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ וַיֹּצִיאוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: (ב) קוּם לָךְ פְּדִנָה אֶרֶם בֵּיתָה כְּתוּבָל אֲבִי אִמְךָ וְקַח לָךְ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבֵן אֲחִי אִמְךָ: (ג) וְאֶל שְׂדֵי-יִבְרָךְ אֲתָךְ וַיִּפְרֶךְ וַיִּהְיֶה לָּךְ קֵהָל עַמִּים: (ד) וַיֵּן לָךְ אֵת בְּרַכַּת אַבְרָהָם לָךְ וּלְזָרְעֶךָ אֲתָךְ לְרִשְׁתָּךְ אֵת אֶרֶץ מִגְרִיךָ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹקִים לְאַבְרָהָם:

25. בית הלוי בראשית *פרשת תולדות* פרק כז פסוק ט

וראיה ברורה לזה דבהברכה ראשונה שסבר שמברך לעשו אין בהם רק ענייני עוה"ז ולא הזכיר בה שום הצלחה האמיתית, ואח"כ כששלח ליעקב לפדן ארם וידע שמברך ליעקב אמר לו אל שדי יברך אותך ויפרך וירבך גו' ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגורך, לא אמר לו לא יין ותירוש ולא דגן רק ברכות אברהם וארץ ישראל שהוא חלקו של יעקב. ומש"ה סירב גם יעקב לקבל הברכה הראשונה השייך לעשו ואמר הן עשו אחי איש שעיר גבר שדין וול נאה יין ותירוש ואנכי איש חלק חלק ה' והיאך שייך לי הברכות שברצון אבי ליתן לעשו והם שני הפכים,

כל "אהבת" יצחק לעשו - להועיל עם יעקב

26. שמות רבה *שטאן* פרשת שמות פרשה א

ויהאב יצחק את עשו כי ציד בפיו (שם /בראשית/ כה), לפיכך יצא לתרבות רעה על שלא רידהו, כמו ששינו: חמש עבירות עבר עשו הרשע באותו היום - בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בתחיית המתים וכפר בעיקר וביזה את הבכורה, ועוד שתאב למיתת אביו ובקש להרוג את אחיו, שנאמר: יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי

27. שפתי כהן בראשית פרשת תולדות

או נאמר ויהאב יצחק את עשו כדי שיקנאו זה מזה ולא יהיה שלום ביניהם כדי שלא יתחבר יעקב עמו, ופירוש כי ציד (יעקב) בפיו של עשו כמו והיה לאכול, ולא אמר ויצחק אוהב את עשו שמשמע לעולם כמו שאמר ורבה אוהבת את יעקב, האהבה אדוקה עם יעקב

28. חכמה ומוסר חלק ב סימן ריג

והבט נא וראה דבר הפלא בתורה, כי נאמר "ויהאב יצחק את עשיו כי ציד בפיו", מה הצורך לבאר למה אהב אותו, ולמה לא ביאר הטעם באהבת רבקה ליעקב? אבל כוונת הפסוק להודיע איך זה אהב יצחק הצדיק את הרשע, ופירש הטעם כי מצא בו דבר טוב, והיינו כי ציד של עשיו בפיו של יצחק תמיד. כן פי' הרמב"ן ז"ל שהי' מכבד אביו,

36. חכמה ומוסר חלק ב סימן ריג

והנה השי"ת ידע כי לא יאות זאת לבניו לקבל עבדות עפ"י פסק הלכה, כי סוף ח"ו עניות מן מעבירין על דעתו ועל דעת קונו (ערובין מא ע"ב), ולכן הוגד לרבקה להלביש את יעקב למען יקבל יעקב הברכה עפ"י ד"ג גם בעוה"ז. ורק כאשר תריד וגו', זה יהי' לקנס,

37. משנה מסכת אבות פרק ב משנה ב

רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיע שניהם משכחת עון וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון

38. משנה מסכת אבות פרק ג משנה ה

רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ (עמל וטורח הפרנסה, לפי שמלאכתו מתברכת) וכל הפורק ממנו עול תורה (האומר קשה עולה של תורה ואיני יכול לסובלה) נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ:

39. תלמוד בבלי מסכת שבת דף פח עמוד ב

אף דברי תורה יש בהם להמית ולהחיות. היינו דאמר רבא: למיימינים בה (עסוקים בכל כחם, וטרודים לדעת סודה, כאדם המשתמש ביד ימינו שהיא עיקר). - סמא דחיי, למשמאילים בה - סמא דמותא.

40. הרב משה צוריאלי

ומצאנו בתולדות ימי עולם כי כמה מעצמות גדולות ואימפריות איתנות נשחקו ממעמדם והתחילו להתרסק מפני עודף תנאי רווחה ועודף שעות הפנאי. לדוגמא רומא העתיקה, אשר ארבע חמישיות מאוכלוסיתה היו עבדים, אבל האצולה נהנו מחיי חופש ודרור מכל עיסוק ועמל, כעבור הזמן התמוטטה בפני אומות שכנות והתקפותיהם. הוא הדין אנו רואים בימינו ארצות הברית הכבירה, שלפני יובל שנים היתה המובילה בעולם, ירדה ממעמדה הכלכלי מפני עיסוק מופרז בשעשועים וספורט. זאת אומרת, פינוקי החיים של חוסר טירדה וחוסר מעש פרודוקטיבי הם סימנים ראשונים לערעור החוסן הלאומי.

41. מאמרי הראיה עמוד 392

"מה שאצור בתוך האומה לטובה ולקדושה וכו' צריך הוא שיצא אל הפועל ע"י נתינת ריוח מנוחה והפסק למהומה המעשית שבחיים ציבוריים התדירים, המעכבת את המחשבות היותר טהורות ואידיאליות".

סיכום:

ההבדל העיקרי בין יעקב לעשו היה שעשו היה אדם בטל ויעקב העמל. הרצון של יעקב לברך את עשו היה כדי להרחיקו מיעקב על מנת שיעקב יגדל בישרות. הרצון לתת שפע חומרי לעשו בא כדי לגרום לו לא להיות עמל ועסוק ובכך להביא אותו לכלייה. עלינו לדעת שעומס החיים ועשייה מרובה מביאה ברכה לאדם הן לגוף והן לנפש ובלבד שניגש אל העומס מתוך תחושת אתגר שמביא לשמחה וחיוניות טובה ולא מתחושת הישרדות שמבאה ללחצים, וכעסים שפוגעים בגוף האדם ובנפשו.

